

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

X. Quæ potestas dominis in seruos concedenda sit, & an ipsu permissum
sit à domino fugere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

instit. de ingenuis, vt si mater tempore conceptionis, vel partus, vel intermedio tempore libera fit, proles inde nata libertatem assequatur: cui libertati seruitus matris postea contingens non preiudicat.

Ex his titulis inferre debes qualiter emptio Aethiopum, Brasiliensium, Iaponiorum, & Syonarum, aliorumque similibus licita, vel illicita sit. Et enim nullus in seruitutem redigi potest nisi bello iusto captus, vel alicuius grauis criminis reus, vel ob remedium famis, alteriusve necessitatis voluntarie venditus, aut ex ancilla natus sit; qui tituli in communi horum emptione raro intercedunt, ideoque raro seruituti licite subiunguntur. Vt late expendit Mol. tract. 2. de iustit. disp. 34. & 35. Rebell. de obligat. iustit. lib. 1. q. 10. per totam. Nihilominus qui a mercatoribus Hispanis secundo emunt seruos Aethiopes Brasilienses, & Angolanos praesumere possunt priorem emptione licitam fuisse, & priores emptores diuiter examinalle titulum seruitutis, quae tamen praesumptio Iaponis, & Synis intercedere nequit, cum inter ipsos nulla seruitus introducta sit, ideoque pro horum licita, & valida emptione titulus manifestus esse debet. Vt praedicti Doctores aduertunt.

PUNCTVM X.

Quae potestas Dominis in seruos concedenda sit, & an ipsi permittum sit a Domino fugere?

- 1 Non potest Dominus seruos occidere, aut mutilare, nec impeditur coniugium.
2 Ad quae potestas Domini in seruos extendatur?
3 Si Dominus potestate abutatur possunt serui officium iudicis implorare.
4 Quid de potestate fugiendi. Remissio respondetur.

Amicus antiquitus fuerit permittum Dominis seruos punire vsque ad interfectionem merito hoc ius correctum est ab Antonio, & Iuliano Imperatoribus. ff. de iustit. de his qui sunt sui vel alieni iuru: ita vt occidens, aut mutilans proprium seruum eadem poena plectatur ac si alienum occidisset, vel mutilasset. leg. 1. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuru.

Neque item potest Dominus impedire seruos coniugium, illiusque moderatum usum. Vt tract. de matr. diximus: & tradit D. Thom. communiter receptus. 2. q. 104. art. 4. quoniam nec potest impedire, quin alia Sacramenta penitentiae, & Eucharistiae frequentent, prout prudentis arbitrio saluti spirituali eorum expedire visum fuerit: esset enim iniqua seruitus, quae seruos his bonis priuaret, & iacturam animae permitteret. Vt bene docuit D. Antonin. 3. p. tit. 3. cap. 6. §. 7. Rebell. lib. 1. de oblig. iustit. q. 11. sect. 1. m. 5.

Quocirca potestas Domini in seruos extenditur tum ad conseruata, & rationabilia obsequia ab eis exigenda. Tum ad corrigendum, & moderatè puniendum eorum delicta. Priorem partem proba. Nam serui in utilitatem, & commodum sui Domini destinati sunt, ac proinde praecipui possunt laborare, & operas suas impendere in Domini commodum, operas inquam conseruatas, & rationabiles. Neque enim cogi possunt periculum vitae subire, laborare in tremibus, aliudque simile munus praestare, quia haec non sunt actiones, quae seruis communiter imperantur. Vt notat Rebell. lib. 1. de oblig. q. 11. sect. 1. num. 2. Secundam partem scilicet posse Dominum corrigere seruos, & punire eorum delicta probat praxis, & consuetudo recepta, exigique debita seruorum subiectio, & domini potestas. Debet autem punitio esse moderata, spectata delicti, & seruorum qualitate. Communes punitiones seruorum sunt vno, vel altero die ad ieiunium cogere, cibum solio austeriore concedere, aliquo, vel aliquot diebus recludere, compedibus alligare, verberibus moderatis afficere: raro tamen sanguine ardenti impingere. Quod si seruorum excessus grauius supplicium exigit, adiri debet potestas publica, nam ipsi tantum permittitur atrocem pro delictis poenam infligere. iuxta leg. vnicam. §. vlt. Cod. de emendat. proprio. & leg. §. 4. Cod. de patria potest.

Verum si Dominus potestate abutatur durus seruos tractans, & rigidus puniens quam par est, possunt serui officium Iudicis implorare, & apud ipsum conseruari de iniuria sibi facta, & Iudex ex officio teneat procedere, & veritatem inuestigare. Quis cognita si excessus grauis sit, punire Dominum debet, & seruum alteri vendere: quoniam excessus iniuria tantus esse potest, vt sola libertatis concessione videatur recompensandus. Vt colligitur. ex §. vlt. instit. de iis qui sunt sui, vel alieni iuru. §. 1. §. seruos. & §. quod autem ff. de officio praefecti vrbis. Quod efficacius procedit, cum Dominus seruum ad peccandum compellit. Vt in dicta leg. 1. notatur. & leg. si lenones Cod. de Episcop. audientia.

Quod attinet ad potestatem fugiendi tract. 6. de charit. disp. 5. punct. 4. num. 1. Itaque seruum bello capum posse fugere ad suos, & hac fuga libertatem consequi, non autem seruum emptitium, nisi vel ad peccatum inducatur, vel inhumaniter tractetur, neque suppetat alia via euadendi periculum. Quo euenit. Ferd. de Castro, de iust. §. iur.

tu libertatem non consequitur, sed cessante periculo redire tenetur, nisi forte tantus fuerit excessus, vt merito libertate sit compendandus.

PUNCTVM XI.

Quibus in euentibus libertatem serui obtineant?

- 1 Expenduntur duodecim euentus in quibus serui libertatem consequuntur.

Primò obtinent serui libertatem quocunque titulo siue gratis, siue pretio accepto à Domino manumittantur. Est ab omnibus receptum.

Secundò si Dominus eos exponat, vel expositionem ab alio factam approbet, vel aegrotum deserat, vel alimenta necessaria perseueranter denegat. Vt habetur. cap. vn. de infantibus, & longiudis expositis. leg. 2. §. 3. Cod. eodem tit. §. 3. Cod. eodem tit. leg. vlt. ff. pro derelicto & leg. unica. §. sed scimus Cod. de latina libert.

Tertiò si sacris initiatur Domino sciente, & non contradicente. Vt latius explicauimus. tract. de ordine.

Quartò si Dominus seruum adoptet in filium. §. vlt. instit. de ad. p. n. o. b. i. s.

Quintò si sui heredem, vel filiorum tutorem relinquat. §. item quoque inris instit. quibus ex causis manumitt. non licet. & leg. penult. in princ. Cod. de necessariis seruis heredi. d. b. instit.

Sextò seruos compulsi à Domino, vt se circumcidat, vel iudaicos ritus sequatur libertatem obtinet. iuxta leg. vnicam. Cod. de Christianum mancip. cap. nulla officia §. 4. dist. cap. plerique §. 4. dist. Quod Syluest. verbo Eurium q. 6. extendit ad quodlibet peccatum mortale; cui Rebell. lib. 1. q. 13. consentit. Sed verius est id intelligendum esse adueniente sententia Iudicis. arg. leg. si lenones. Cod. de Episcop. audientia: vbi ancilla ad fornicationem inducta implorato Episcopi auxilio per eum à seruitute liberatur.

Septimò, si Dominus Iudaeus, Paganus, vel Haereticus iurisdictioni temporali alicuius Principis Christiani subiectus seruum emat ad sibi seruendum qui Christianus sit, vel efficiatur Domino in infidelitate perseuerante, eo ipso libertatem assequitur nullo pretio perlato, quam non amittit, tamen postmodum Dominus conuertatur. Habetur expressè leg. Deo nobis. §. His ita Cod. de Episcop. & clericis. Sub hac enim conditione his infidelibus habitatio permittitur in terris Christianorum. Quod si praedicti infideles Christiano Principi subiecti mercimoni, causa seruum infidelem emissent: ipseque seruos suscipere baptismum vellet libertatem consequeretur solutis duodecim solidis. Quod si ipse seruos eam quantatem solueret nequeat, neque alius sit qui soluat, obligatur Dominus intra tres menses eum venalem exponere, alioquin liber erit. Postquam verò venditioni est expositus, si nullus sit Christianus qui eum pretio supradicto redimat, Domino obsequi debet eo tempore, quo prudentis arbitrio iudicatum fuerit sufficiens ad praedictum valorem compendandus, vel permittendus est elemosinam ad soluendum petere, vel alteri interuere, vt luctum pro sui redemptione comparet. Christiano verò pecuniam soluenti obligatus est obsequi non in perpetuum, sed quousque compenset pecuniam pro se donatam. Vt rectè haec colligit Molina. tract. 2. disputat. 39. ex cap. fin. de Iudaes, & Saracenis.

Octauò si Dominus ancillam habuit concubinam, & in concubinato vsque ad mortem perseuerauit, tamen tam ancilla, quam filij si quos ex illo genuit serui sint dum viuunt, postquam eos seruos relinquere tum heredi, tum alteri tanquam seruos tradendo; attamen si nihil tale disposuit ancilla, cuiusque filij libertatem comparant. leg. vlt. Cod. communia de manumission. Secus verò erit de ancilla, in cuius concubinato vsque ad finem vitae non durauerit. Vt ex dicta lege colligitur. De filiis verò ancillae probabile est libertatem consequutos. Vt placet Molinae disp. 59. ver. sextus tit.

Nono ancilla quae Domino suo nubat esto iure communi spectato, neque ipsa, neque filij eius libertatem consequuntur: vt probat Couarruu. 4. decret. 2. p. §. 7. n. 1. et Authen. de trientibus, & semisse. §. vlt. At spectato iure regni Castellae tam ipsa, quam eius filij liberi efficiuntur. iuxta leg. 1. tit. 13. & leg. 5. tit. 22. part. 4.

Decimò: ratione matrimonij obtinet seruos, vel ancilla libertatem, si contrahant cum persona libera seruitutis gnata, sciente Domino, & qualitate seruitutis non detegente. Vt deciditur Authen. de nuptiis §. si vero ab initio & leg. regia 1. tit. 1. par. 4. Eandem libertatem consequetur ancilla, cui Dominus dotem constituerit, tamen si ille cum nubat seruitutem agnoscat, quia dotis constitutione vt potè propria liberorum hominum censetur eam manumittere. Vt colligitur ex leg. unica §. sed & si quis homini iuncta Authen. ad hoc Cod. de latina libertate

